

PI 4189

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE
DE
ISTORIE MEDIE

VOLUMUL XXVII
2009

MUZEUL BRĂILEI

EDITURA ISTROS

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE
DE
ISTORIE MEDIE
VOL. XXVII, 2009

SUMAR

ȘERBAN PAPACOSTEA, Orientări și reorientări în politica externă românească: anul 1359..... 9

MOLDOVA URMAȘILOR LUI PETRU RAREȘ

ȘTEFAN ANDREESCU, Presiune otomană și reacție ortodoxă în Moldova urmașilor lui Petru vodă Rareș 25
ANDREI PIPPIDI, "Belicâne" - legendă și realitate 61
MATEI CAZACU, La Conversion à l'Islam du prince Iliăș Rareș. Un nouveau témoignage 75
OVIDIU CRISTEA, „Si e fatto Turcho: di ricco povero, di Signor Schiavo”. Bailul venețian Bernardo Navagero despre turcirea lui Iliăș Rareș 79
NAGY PIENARU, Un act otoman privitor la convertirea voievodului Iliăș (30 mai 1551) 101

NEAMURI, ÎNRUDIRI, DESTINE

LUCIAN-VALERIU LEFTER, Neamuri și înrudiri la boierii lui Ștefan cel Mare 111

ȘTEFAN S. GOROVEI, O controversă: „doamnele” lui Bogdan al III-lea ...	145
MARIA-MAGDALENA SZÉKELY, Cui a aparținut mormântul din pronaosul Dragomirnei?	159
VIOLETA BARBU, TŪDŐS KINGA, Portretul unei doamne transilvănene: Sara Bulcești (1655-1708)	169

IZVOARE ȘI ISTORIOGRAFIE

ALEXANDRU CIOCÎLTAN, Martin Gruneweg prin Moldova, Țara Românească și Dobrogea	209
PETRONEL ZAHARIUC, Actul de întemeiere al Colegiului lui Vasile Lupu de la mănăstirea Trei Ierarhi din Iași	249
LAURENȚIU RĂDVAN, Noi puncte de vedere privind începuturile orașelor medievale ale Moldovei	279
RADU LUPESCU, Istoriografia română și maghiară referitoare la Ioan de Hunedoara (II)	311
ADDENDA ET CORRIGENDA	333

RECENZII ȘI NOTIȚE BIBLIOGRAFICE 349

Izvoarele istoriei creștinismului românesc (Fontes Historiae Daco - Romanae Christianitatis), traduceri inedite din latină și greacă de Mihaela Paraschiv, Claudia Tărnăuceanu, Wilhelm Dancă, revizuirea traducerilor Mihaela Paraschiv, revizuirea textelor Claudia Tărnăuceanu, selecția textelor, studiu introductiv, notițe bibliografice, note și comentarii, indice Nelu Zugravu, Edit. Universității “Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2008, 819 p. (Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Istorie, Centrul de studii clasice și creștine); GIOVANNI GIACOMO CAROLDO, *Istorie Venețiene*, vol. I, *De la originile cetății la moartea dogelui Giacompo Tiepolo (1249)*, ediție îngrijită de Șerban V. Marin, Arhivele Naționale ale României, București, 2008, 296 p.; MIHAI MAXIM, *Noi documente turcești privind țările române și Înalta Poartă (1526-1602)*, Muzeul Brăilei și Edit. Istros, Brăila, 2008, 344 p.; *Documentele epocii brâncovenești în colecțiile Muzeului Municipiului București*, volum întocmit de GRINA-MIHAELA RAFAILĂ, București, Muzeul Municipiului București, 2008, 477 p. + 16 pl.; Arhivele Naționale ale României, *Colecția Achiziții Noi. Indice Cronologic nr. 25*, vol II (1686-1760), întocmit de Marcel-Dumitru Ciucă, Silvia Vătafu-Găitan, Mirela Comănescu, Laura Niculescu, București, 2008, 383 p.; VASILE OLTEAN, *Catalog de carte veche din Șcheii Brașovului*, Edict, [Iași, 2004], 268 p. +

107 reprod.; KAREN RALLS, *Enciclopedia Cavalerilor Templieri. Ghid de personaje, locuri, evenimente și simboluri ale Ordinului Templierilor*, trad. de Carmen Pădurariu, Polirom, 2008, 292 p.; VIOLETA BARBU, *Purgatoriul misionarilor. Contrareforma în țările române în secolul al XVII-lea*, Edit. Academiei Române, București, 2008, 770 p.; DAN-ALEXANDRU POPESCU, *Putere politică și autoritate religioasă în Europa medievală. Reprezentări ale monarhului creștin în Evul Mediu românesc și în regatul Franței: studiu comparativ*, Edit. Academiei Române, București, 2008, 289 p. + 16 il. Cuvânt înainte de Bernard Merdrignac și Stelian Brezeanu. Rezumate în franceză și engleză; DANIEL BALOUP et PHILIPPE JOSSERAND (eds.), *Regards croisés sur la guerre sainte. Guerre, religion et idéologie dans l'espace méditerranéen latin (XIe-XIIIe siècles)*, CNRS-Université de Toulouse Le Mirail, Méridiennes, 2006, 432 p.; *Море и берега. К 60-летию Сергея Павловича Карпова (Mare et litora. Essays presented to Sergei Karпов for his 60th Birthday)*, edited by Rustam Shukurov, Ed. „Индрик”, Moscova, 2009, 776 p.; ANTON COȘA, *Catolicii din Moldova în izvoarele Sfântului Scaun (secolele XVII - XVIII)*, Edit. Sapiientia, Iași, 2007, 574 p.; LAURA BALLETO, *Echi genovesi della caduta di Costantinopoli*, în vol. *La prise de Constantinople: l'événement, sa portee et ses échos* (Actes du colloque: Tunis, 11-12-13 décembre 2003), textes réunis et présentés par M. T. Mansouri, Tunis, 2008, p. 27-67 (= «Cahiers du Centre d'Études et de Recherches Économique et Sociales», Série Histoire, n. 18); ENRICO BASSO, *Genova e gli Ottomani nel XV secolo: gli "itali Teucri" e il Gran Sultano*, în vol. *L'Europa dopo la caduta di Costantinopoli: 29 maggio 1453* (Atti del XLIV Convegno internazionale, Todi, 7-9 ottobre 2007), Spoleto, 2008, p. 375-409; IAN MANNERS, *European Cartographers and the Ottoman World 1500-1750*. Maps from the collection of O. J. Sopranos. With a Contribution by M. Pinar Emiralioğlu. The Oriental Institute Museum of the University of Chicago, 2007, 144 p. + 55 hărți; CRISTIAN LUCA, *Țările Române și Veneția în secolul al XVII-lea. Din relațiile politico-diplomatice și culturale ale Țării Românești și ale Moldovei cu Serenssima*, Edit. Enciclopedică, București, 2007, 486 p.; BRYAN WARD-PERKINS, *Căderea Romei și sfârșitul civilizației*, traducere din limba engleză de Doina Lică, Edit. All, București, 2008, 217 p. + 1h.; PATRICK J. GEARY, *Mitul națiunilor. Originile medievale ale Europei*, traducere, studiu introductiv și note explicative de Alexandru Madgearu, Edit. Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2007, 230 p.; ȘERBAN MARIN, *Studii Venețiene I. Veneția, Bizanțul și spațiul românesc*, Edit. Academiei Române, București, 2008, 331 p.; SILVIA RONCHEY, *Enigma lui Piero. Ultimul bizantin și cruciada-fantomă dezvăluite într-un mare tablou*, trad. din limba italiană Ștefania Mincu,

Edit. RAO, București, 2008, 536 p.; MARCEL-DUMITRU CIUCĂ, *Științele auxiliare ale istoriei*, Edit. Universității din București, București, 2008, 175 p.; PETRE BEȘLIU MUNTEANU, *Spitalul medieval din Sibiu*, Edit. Honterus, Sibiu, 2008, 104 p.; CRISTIAN NICOLAE APETREI, *Reședințele boierești din Țara Românească și Moldova în secolele XIV-XVI*, Muzeul Brăilei și Edit. Istros, Brăila, 2009, 414 p. + 2 h.; Pr. dr. IOAN MOLDOVEANU, *Contribuții la istoria relațiilor Țărilor Române cu Muntele Athos (1650-1863). În întâmpinarea a 1045 ani de la fondarea Muntelui Athos (963-2008)*, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007, 320 p.; OVIDIU BOLDURA, *Pictura murală din nordul Moldovei. Modificări estetice și restaurare*, Edit. Accent Print, Suceava, 2007, 448 p.; LAURENȚIU CHIRIAC, *Monumentele religioase medievale din zona Bârladului*, Edit. Kolos, Iași, 2007, 362 p.; Institut des Études Sud-Est Européennes, Bibliothèque Métropolitaine de Bucharest, *Impact de l'imprimerie et rayonnement intellectuel des Pays Roumains*, Edit. Biblioteca Bucureștilor, București, 2009, 238 p.; *Istoriografie și politică în estul și vestul spațiului românesc*, coordonatori Svetlana Suveică, Ion Eremia, Sergiu Matveev, Sorin Șipoș, cuvânt înainte de Alexandru-Florin Platon, Chișinău-Oradea, Edit. Cartdidact din Chișinău, Edit. Universității din Oradea, 2009, 235 p.

BULETIN BIBLIOGRAFIC	423
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE	425
ABREVIERI	431

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE "NICOLAE IORGA"

STUDII ȘI MATERIALE
DE
ISTORIE MEDIE

VOL. XXVII, 2009

SOMMAIRE

ȘERBAN PAPACOSTEA, Un tournant de la politique étrangère de la Valachie: l'année 1359 9

LA MOLDAVIE AU TEMPS DE LA DYNASTIE RAREȘ

ȘTEFAN ANDREESCU, La pression ottomane et la réaction orthodoxe en Moldavie, au temps des descendants du Prince Petru Rareș 25

ANDREI PIPPIDI, "Belicâne" - Légende et réalité 61

MATEI CAZACU, La Conversion à l'Islam du prince Iliăș Rareș. Un nouveau témoignage 75

OVIDIU CRISTEA, „Si e fatto Turcho: di ricco povero, di Signor Schiavo”. Le baïle vénitien Bernardo Navagero sur la conversion d'Iliăș Rareș à l'Islam..... 79

NAGY PIENARU, Un acte ottoman concernant la conversion du Prince Iliăș (30 mai 1551) 101

FAMILLES, PARENTES, DESTINS

LUCIAN-VALERIU LEFTER, Familles et parentés des boyards du prince Etienne le Grand 111

ȘTEFAN S. GOROVEI, Une controverse: les «épouses» de Bogdan III ...	145
MARIA-MAGDALENA SZÉKELY, Le tombeau decouvert dans le narthex du monastère de Dragomirna à qui a-t-il appartenu?	159
VIOLETA BARBU, TÛDÖS KINGA, Le portrait d'une dame transylvaine: Sara Bulcești (1655-1708)	169

SOURCES ET HISTORIOGRAPHIE

ALEXANDRU CIOCÎLTAN, Martin Gruneweg à travers la Moldavie, la Valachie et la Dobroudja	209
PETRONEL ZAHARIUC, Le document attestant la fondation du Collège de Vasile Lupu du Monastère Trei Ierarhi de Jassy	249
LAURENȚIU RĂDVAN, Des points de vue nouveaux sur les premières villes médiévales en Moldavie	279
RADU LUPESCU, Jean Hunyadi dans les historiographies roumaine et hongroise (II)	311
ADDENDA ET CORRIGENDA	333
COMPTES-RENDUS ET NOTES BIBLIOGRAPHIQUES	349
BULLETIN BIBLIOGRAPHIQUE	423
LIVRES ARRIVÉS A LA REDACTION	425
ABREVIATIONS	431

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE “NICOLAE IORGA”

STUDII ȘI MATERIALE
DE
ISTORIE MEDIE
VOL. XXVII, 2009

CONTENTS

ȘERBAN PAPACOSTEA, A Turning Point of Wallachia's Foreign Policy: The Year 1359.....	9
--	---

MOLDAVIA DURING THE REIGN OF RAREȘ' DYNASTY

ȘTEFAN ANDREESCU, Ottoman Pressure and Orthodox Reaction in Moldavia in the Time of Prince Petru Rareș' Descendants	25
ANDREI PIPPIDI, “Belicâne” - Legend and Reality	61
MATEI CAZACU, Prince Iliăș Rareș' Conversion to Islam. A New Document	75
OVIDIU CRISTEA, „Si e fatto Turcho: di ricco povero, di Signor Schiavo”. The Venetian Bailo Bernardo Navagero on Iliăș Rareș' Conversion to Islam	79
NAGY PIENARU, An Ottoman Document Concerning Prince Iliăș' Conversion to Islam (30 May 1551)	101

FAMILIES, KINSHIP, DESTINIES

LUCIAN-VALERIU LEFTER, Stephen the Great's Boyars. Families and Kinships	111
ȘTEFAN S. GOROVEI, A Controversy: Bogdan III's "Wifes"	145
MARIA - MAGDALENA SZÉKELY, To Whom Did the Tomb of the Pronaos of Dragomirna Monastery Belong?	159
VIOLETA BARBU, TŰDŐS KINGA, Portrait of a Transylvanian Lady: Sara Bulcești (1655-1708)	169

DOCUMENTS AND HISTORIOGRAPHY

ALEXANDRU CIOCÎLTAN, Martin Gruneweg's Travels to Moldavia, Wallachia and Dobroudja	209
PETRONEL ZAHARIUC, The Foundation Document of Vasile Lupu College of Trei Ierarhi Monastery of Iași	249
LAURENȚIU RĂDVAN, New Perspectives on the Emergence of Medieval Moldavian Towns	279
RADU LUPESCU, John Hunyadi in Romanian and Hungarian Historiography (II)	311
ADDENDA ET CORRIGENDA.....	333
BOOK REVIEWS.....	349
BIBLIOGRAPHICAL BULLETIN.....	423
BOOKS RECEIVED.....	425
ABBREVIATIONS.....	431